

Η επίδραση του προσανατολισμού στόχου, της αθλητικής ταυτότητας και των συναισθημάτων στην αθλητική συμπεριφορά μαθητών σε μαθητικούς αγώνες

Χαράλαμπος Καζίλας, Ιωάννης Αθανηλίδης, Αθανάσιος Λάιος, & Μπεμπέτσος Ευάγγελος

Περίληψη

Ο αθλητισμός ως κοινωνικό φαινόμενο και εκδήλωση συμπεριφοράς, καλλιεργεί κοινωνικές και ηθικές αξίες, των οποίων τα χαρακτηριστικά που προωθεί, εξαρτώνται στενά από το πώς διδάσκονται και εφαρμόζονται τα διάφορα αθλήματα.

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να εξετασθεί η επίδραση του προσανατολισμού στόχου, της αθλητικής ταυτότητας και των συναισθημάτων στην αθλητική συμπεριφορά των μαθητών. Επίσης να διερευνηθεί η ύπαρξη πιθανών διαφορών στις εξεταζόμενες μεταβλητές σε σχέση με το γένος.

Για την διεξαγωγή της έρευνας 156 μαθητές και μαθήτριες (86 αγόρια και 70 κορίτσια, Μ.Ο. ηλικίας 16,5 χρόνων) συμπλήρωσαν τρία ερωτηματολόγια το Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire (TESOSQ; Duda & Nicholls, 1992), το Competative Aggressiveness and Anger Scale (CAAS; Maxwell & Moores, 2007), το Athletic Identity Measurement Scale (AIMS; Brewer & Cornelius 2001), και το Prosocial and Antisocial Behavior (Kavussanu, 2006).

Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 17. Όλες οι κλίμακες είχαν υψηλό βαθμό εσωτερικής συνοχής.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε, ότι συμφωνούν με αυτά παλαιότερων ερευνών ότι τα κίνητρα, η αθλητική ταυτότητα και τα συναισθήματα επιδρούν καθοριστικά στην αθλητική συμπεριφορά σύμφωνα με την ανάλυση παλινδρόμησης. Ως προς το γένος, τα παραπάνω αποτελέσματα επιβεβαιώνουν προηγούμενες έρευνες οι οποίες βρήκαν διαφορές, με τα αγόρια να εμφανίζουν περισσότερες αρνητικές αθλητικές συμπεριφορές σε σχέση με τα κορίτσια, στο χώρο του αθλητισμού σύμφωνα με το Student t-test.

Λέξεις Κλειδιά

Προσανατολισμός στόχου, κοινωνική, αντικοινωνική συμπεριφορά, αθλητική ταυτότητα, θυμός, επιθετικότητα

---

1. Εισαγωγή

Ο αθλητισμός ως κοινωνικό φαινόμενο και εκδήλωση συμπεριφοράς, καλλιεργεί σίγουρα κάποιες κοινωνικές και ηθικές αξίες, των οποίων το είδος που προωθεί, εξαρτάται στενά από το πώς διδάσκονται και εφαρμόζονται τα διάφορα αθλήματα (Shields & Bredemeier, 1995; Χασάνδρα, 2006) Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες από μόνη της, χωρίς να περιλαμβάνει ειδικές στρατηγικές που να στοχεύουν στην ηθική ανάπτυξη, δεν είναι δυνατόν να επιφέρει θετικές αλλαγές (Χασάνδρα, 2006). Το μάθημα της φυσικής αγωγής αποτελεί

ίσως, την πιο πρόσφορη περιοχή για την ανάπτυξη της ηθικής, διότι αφορά όλους τους μαθητές, είναι λιγότερο εμπορικό και γραφειοκρατικό, είναι οργανωμένο, έχει κανόνες λειτουργίας, δε δίνει έμφαση στον ανταγωνισμό και τη νίκη και τα παιδιά είναι υπό την επίβλεψη του καθηγητή (Shields & Bredemeier, 1995; Χασάνδρα, 2006). Σύμφωνα με τον Διγγελίδη (2005) «ο σχολικός αθλητισμός υποστηρίζει και μνεί τη συμμετοχή των μαθητών σε αυτόν, σαν τρόπο ζωής και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι σχεδόν το σύνολο των νεαρών αθλητών, που ασχολούνται με τον αθλητισμό στην Ελλάδα, είναι ταυτόχρονα και μαθητές» (σελ. 79). Στο αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής τόσο της πρωτοβάθμιας, όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διατυπώνεται ότι ο σημαντικότερος στόχος του είναι τα παιδιά να αποκτήσουν θετικές ψυχοκινητικές εμπειρίες, ώστε τελειώνοντας το σχολείο να συνεχίζουν να γυμνάζονται σε όλη τους τη ζωή (Υ.Α 201072 β/Γ2, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, 2010). Για τους λόγους αυτούς την τελευταία εικοσαετία γίνονται έρευνες στο χώρο της φυσικής αγωγής και το συλλογικό αθλητισμό, στην ηθική συμπεριφορά και τους ψυχολογικούς παράγοντες της εσωτερικής παρακίνησης, του κλίματος παρακίνησης και των στόχων (Ames, 1992a,b; Διγγελίδης & Παπαϊωάννου, 2002; Goudas, Biddle & Fox, 1994a,b).

Σύμφωνα με τους Ames (1992) και Epstein, (1989) υπάρχουν διάφορες μελέτες οι οποίες εξέτασαν το εκπαιδευτικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο διαμορφώνονται οι προσωπικοί προσανατολισμοί και φώτισαν ακόμη περισσότερο την παιδαγωγική διάσταση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Οι Roberts, Kleiber & Duda (1981) διαπίστωσαν σε έρευνα τους ότι: η παρακίνηση είναι αυτή η οποία δίνει ώθηση σε κάποιον να ασχοληθεί με ένα αντικείμενο. Διάφορες έρευνες έχουν δείξει ότι ένα κλίμα παρακίνησης με έμφαση στο «έργο» (μάθηση), συνδέεται και διευκολύνει την υιοθέτηση ενός προσανατολισμού στη δουλειά, ενώ αντιθέτως ένα κλίμα παρακίνησης με έμφαση στο «εγώ», ενισχύει την πεποίθηση του ατόμου να αποκομίσει προσωπικά οφέλη (Ames, 1992a,b; Διγγελίδης & Παπαϊωάννου, 2002; Goudas, Biddle & Fox, 1994a,b). Σύμφωνα με τον Ames (1992), ο προσανατολισμός στο στόχο και το κλίμα παρακίνησης προσδιορίζουν την επιλογή του έργου, το επίπεδο της προσπάθειας, την επιμονή, τις αντιλήψεις της ικανότητας και τον ορισμό για την επιτυχία και την αποτυχία.

Έρευνες των Kleiber & Roberts (1981) και Orlick (1981), χρησιμοποιώντας ανταγωνιστικές και μη ανταγωνιστικές συνθήκες, συμπέραναν ότι η συμπεριφορά του αθλητή είναι ανάλογη με τον προσανατολισμό του. Σύμφωνα με τον Nicholls (1984, 1989) τα άτομα που είναι προσανατολισμένα στο εγώ αντιλαμβάνονται την ικανότητα και την επιτυχία από μια κανονιστική προοπτική ενώ, τα άτομα που είναι προσανατολισμένα προς το έργο ασχολούνται περισσότερο με την μάθηση και είναι πιθανό να υιοθετήσουν πιο εγγενή κίνητρα σχέδια, όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η απόλαυση (Παπαϊωάννου & Θεοδωράκης, 1994). Σύμφωνα με τους Διγγελίδη και Κρομμύδα (2008), έργο και εγώ, είναι προσανατολισμοί, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν αντίθετες αντιλήψεις για την ικανότητα και τους ορισμούς της επιτυχίας. Αθλητές με προσανατολισμό στο έργο (task orientation), έχουν θετική κοινωνική συμπεριφορά και κρίση, αντιθέτως με τους αθλητές που έχουν προσανατολισμό στο εγώ (ego orientation). Τα άτομα αυτά αντιλαμβάνονται διαφορετικά την επιτυχία, καταβάλλουν μικρότερη προσπάθεια για να την προσεγγίσουν και επηρεάζονται από εξωτερικές αμοιβές. Όσο περισσότερο προσανατολισμένο είναι ένα άτομο προς το εγώ, τόσο περισσότερο προσπαθεί να υπερτερήσει έναντι των φίλων του και τόσο περισσότερο πιστεύει ότι η προσπάθεια να ξεπεράσει τους άλλους μπορεί να το οδηγήσει στην επιτυχία.

Αντίθετα, όσο περισσότερο προσανατολισμένο είναι ένα άτομο στο έργο, τόσο περισσότερο πιστεύει ότι η επιτυχία εξαρτάται από την προσπάθεια, το ενδιαφέρον και την επιδίωξη να μάθει καινούργιες δεξιότητες (Treasure & Roberts, 1995). Στις περισσότερες από αυτές τις μελέτες βρέθηκε ότι, ο προσανατολισμός στο έργο σχετίζεται σημαντικά με θετικές ηθικές

λειτουργίες της συμπεριφοράς, ενώ ο προσανατολισμός στο εγώ φαίνεται να σχετίζεται περισσότερο με αντιαθλητικές συμπεριφορές (Dunn & Dunn, 1999; Πρώιος και Αθανηλίδης, 2004). Αντιθέτως με αυτά τα ευρήματα, υπάρχουν και άλλες μελέτες, οι οποίες ισχυρίζονται ότι ο προσανατολισμός στο έργο δε σχετίζεται σημαντικά με ηθικές λειτουργίες (Kavussanou, 1997; Stephens & Bredemeier, 1996). Πάντως, πρέπει να τονιστεί ότι η ανάπτυξη της ηθικής συμπεριφοράς είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κοινωνία και ότι ο αθλητισμός αποτελεί το ιδανικότερο περιβάλλον για την ανάπτυξη της ηθικής (Shields & Bredemeier, 1995). Εκτός από τους στόχους προσανατολισμού υπάρχουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τη συμπεριφορά των μαθητών-αθλητών όπως αυτός της αθλητικής ταυτότητας.

Με τον όρο αθλητική ταυτότητα ορίζεται ο βαθμός στον οποίο ένα πρόσωπο προσδιορίζεται ως αθλητής. Είναι μια κοινωνική έννοια, η οποία επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τη γνώμη των φίλων, της οικογένειας, τους προπονητές, και τα μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με τον Kent (2007), αθλητική ταυτότητα είναι ο βαθμός στον οποίο ένα πρόσωπο προσδιορίζεται ως αθλητής και της δέσμευσης του με τον αθλητισμό. Ένας άλλος ορισμός που δίνεται από τον ίδιο για την αθλητική ταυτότητα είναι «το επίπεδο της ωριμότητας και της κατανόησης ενός αθλητού στην προσπάθειά του να μεγιστοποιήσει τις ευκαιρίες (π.χ. επαγγελματικές ή κοινωνικές) που παρουσιάζονται σε αυτόν, για τους πρώην και νυν μέλη της αθλητικής κοινότητας του».

Σε πρόσφατη έρευνα κλήθηκαν αθλητές να καθορίσουν τον όρο αθλητική ταυτότητα (Reifsteck, 2011). Το 34% από αυτούς, που απάντησαν στο ερώτημα, δήλωσαν ότι: αθλητική ταυτότητα είναι η συνεχής προσπάθεια στον αθλητισμό να αριστεύσει κάποιος σε διάφορα αθλήματα, 17% να είναι σωματικά ικανός, 15% να έχει μια ισχυρή αφοσίωση στην εκπαίδευση για τον αθλητισμό και 34% δήλωσαν ότι η αθλητική ταυτότητα είναι η αντίληψη ενός ατόμου ότι είναι αθλητής. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες ο αθλητής χαρακτηρίζεται από την ανταγωνιστικότητα, αποφασιστικότητα, αυτοπεποίθηση, αυτοπειθαρχία, και αφιέρωση στην κατάκτηση του στόχου

1.1 Σκοπός

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να εξετασθεί η επίδραση του προσανατολισμού στόχου, της αθλητικής ταυτότητας και των συναισθημάτων στην αθλητική συμπεριφορά των μαθητών. Επίσης να διερευνηθεί η ύπαρξη πιθανών διαφορών στις εξεταζόμενες μεταβλητές σε σχέση με το γένος.

2. Μέθοδος και Διαδικασία

2.1 Συμμετέχοντες

Η έρευνα διεξήχθη τον Δεκεμβρίο του 2012 κατά την διάρκεια σχολικού τουρνουά καλαθοσφαίρισης σε ιδιωτικό σχολείο της Θεσσαλονίκης. Συνολικά τα ερωτηματολόγια συμπλήρωσαν 156 μαθητές/μαθήτριες (86 αγόρια, 70 κορίτσια, Μ.Ο. ηλικίας 16,5 χρόνων).

2.2 Όργανα Μέτρησης

Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τρία ερωτηματολόγια:

α) Προσωπικοί προσανατολισμοί. Το ερωτηματολόγιο των προσωπικών προσανατολισμών (TEOSQ, Task & Ego Orientation in Sport Questionnaire), έχει προέλθει από τη δουλειά της Duda (1989) και αποτελείται από δύο παράγοντες: προσανατολισμός στη δουλειά και προσανατολισμός στο εγώ με 13 συνολικά ερωτήσεις. Οι κλίμακες έχουν δοκιμασθεί με

επιτυχία στην Ελληνική γλώσσα (βλ. Papaioannou & MacDonald, 1993; Papaioannou, & Theodorakis, 1996; Digelidis & Papaioannou, 1999; Διγγελίδης & Παπαϊωάννου, 2002).

β) Για την μέτρηση της ταυτότητας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Athletic Identity Measurement Scale (AIMS, Brewer & Cornelius 2001). Το ερωτηματολόγιο αυτό χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία για την εκτίμηση της αθλητικής ταυτότητας των Ελλήνων αθλητών από τον Πρώιο (2012) Αποτελείται από 10 ερωτήσεις οι οποίες βαθμολογούνται στην επταβάθμια κλίμακα Likert και εξετάζει ένα παράγοντα.

γ) Για την μέτρηση της κοινωνικής και αντικοινωνικής συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο της Kavussanu (2006) το οποίο αποτελείται από 12 ερωτήσεις, οι οποίες βαθμολογούνται στην πενταβάθμια κλίμακα Likert και εξετάζουν δύο παράγοντες: 1) την θετική κοινωνική συμπεριφορά (οι τρεις) και 2) την αντικοινωνική συμπεριφορά (οι εννέα). Για την μέτρηση του θυμού και της επιθετικότητας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Maxwell & Moores (2005) οποίο αποτελείται από 12 ερωτήσεις οι οποίες βαθμολογούνται σε πενταβάθμια κλίμακα Likert. Οι 6 από αυτές εξετάζουν το θυμό και οι υπόλοιπες 6 την επιθετικότητα. Τα δύο ερωτηματολόγια έχουν χρησιμοποιηθεί σε έρευνες στο χώρο του αθλητισμού στην Ελλάδα (Καζίλας, Πρώιος, Αθαναηλίδης, Μπεμπέτσος, & Λάϊος, 2012)

2.3 Διαδικασία Μέτρησης

Στους μαθητές μοιράστηκαν ερωτηματολόγια πριν αρχίσουν οι αγώνες Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν σε ήσυχες συνθήκες και συνοδεύονταν από ένα φυλλάδιο οδηγιών Οι απαντήσεις ήταν ανώνυμες και η εμπιστευτικότητα ήταν εξασφαλισμένη. Εν συνεχεία συμπληρώθηκαν από τους συμμετέχοντες σε αυτούς τους αγώνες και συγκεντρώθηκαν για να γίνει η ανάλυση των αποτελεσμάτων.

3. Αποτελέσματα

Η στατιστική ανάλυση έγινε με το στατιστικό πακέτο του SPSS 17. Για τις διαφορές μεταξύ των φύλων έγινε Student t-test. Για την εξέταση της επίδρασης του προσανατολισμού στο εγώ και έργο στη ταυτότητα και την κοινωνική συμπεριφορά χρησιμοποιήθηκε ανάλυση παλινδρόμησης Στις προκαταρκτικές αναλύσεις παρουσιάζονται οι δείκτες αξιοπιστίας και περιγραφικής στατιστικής.

3.1. Αξιοπιστία και εγκυρότητα

Το τεστ άλφα του Cronbach (1951) χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να εξεταστεί η εσωτερική συνοχή των κλιμάκων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εσωτερική συνοχή των κλιμάκων ήταν σε αποδεκτά επίπεδα αξιοπιστίας για τις μεταβλητές του δείγματος στο συνολικό δείγμα των μαθητών/τριών, με χαμηλότερη αυτή της κοινωνικής συμπεριφοράς (.56) και υψηλότερη αυτή της ταυτότητας (.84)

Πίνακας 1 Περιγραφική στατιστική και Cronbach α

Μεταβλητή		Αγόρια		Κορίτσια	
		Μ.Ο	Τ.Α	Μ.Ο	Τ.Α
Ταυτότητα	.81	4.95	1.01	5.22	1.01
Κοινωνική συμπεριφορά	.81	3.65	.80	3.78	.74
Αντικοινωνική συμπεριφορά	.84	2.41	.92	2.38	.68
Θυμός	.84	2.88	.75	2.89	.79
Επιθετικότητα	.56	2.10	.98	2.01	.92

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται η ανάλυση συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας, η οποία εξετάζει εάν υπάρχει σχέση μεταξύ των μεταβλητών

Πίνακας 2 Ανάλυση Συσχέτισης μεταξύ των Μεταβλητών (συνολικό δείγμα)

	2	3	4	5	6	7
1. Προσανατολισμός στο έργο	.20*	.49*	.32*	-.20*	.05	-.19*
2. Προσανατολισμός το εγώ		.16*	-.15*	.23*	.33*	.30*
3. Ταυτότητα			.30*	-.08	.15*	-.09
4. Κοινωνική συμπεριφορά				-.25*	-.08	-.20*
5. Αντικοινωνική συμπεριφορά					.49*	.74*
6. Θυμός						.54*
7. Επιθετικότητα						

Σημείωση: * $p < .01$

3.1. Διαφορές μεταξύ των φύλων

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης Student t-test για ανεξάρτητα δείγματα έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ των δύο φύλων στην αντικοινωνική συμπεριφορά, $t = 2.66$, $p < .01$, και στην επιθετικότητα, $t = 3.46$, $p < .001$. Και στις δύο μεταβλητές τα αγόρια εμφάνισαν υψηλότερες τιμές ($M = 2.54$ για την αντικοινωνική συμπεριφορά, και $M = 2.27$ για την επιθετικότητα) σε σχέση με τα κορίτσια ($M = 2.25$ για την αντικοινωνική συμπεριφορά, και $M = 1.89$ για την επιθετικότητα). Αντίθετα δεν εμφανίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην ταυτότητα $t = -.79$, $p > .05$, την κοινωνική συμπεριφορά, $t = .21$, $p > .05$, τον θυμό, $t = 1.07$, $p > .05$, τον προσανατολισμό στο έργο, $t = -1.90$, $p = .057$, και τον προσανατολισμό στο εγώ $t = 1.34$, $p > .05$.

3.2 Επίδραση της ταυτότητας και των προσανατολισμών επίτευξης στη συμπεριφορά

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης Student t-test για ανεξάρτητα δείγματα έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ των δύο φύλων στην αντικοινωνική συμπεριφορά, $t = 2.66$, $p < .01$, και στην επιθετικότητα, $t = 3.46$, $p < .001$. Και στις δύο μεταβλητές τα αγόρια εμφάνισαν υψηλότερες τιμές ($M = 2.54$ για την αντικοινωνική συμπεριφορά, και $M = 2.27$ για την επιθετικότητα) σε σχέση με τα κορίτσια ($M = 2.25$ για την αντικοινωνική συμπεριφορά, και $M = 1.89$ για την επιθετικότητα). Αντίθετα δεν εμφανίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην ταυτότητα $t = -.79$, $p > .05$, την κοινωνική συμπεριφορά, $t = .21$, $p > .05$, τον θυμό, $t = 1.07$, $p > .05$, τον προσανατολισμό στο έργο, $t = -1.90$, $p = .057$, και τον προσανατολισμό στο εγώ $t = 1.34$, $p > .05$.

Για την επίδραση της ταυτότητας και των προσανατολισμών επίτευξης στην αντικοινωνική συμπεριφορά, εφαρμόστηκε η ανάλυση παλινδρόμησης (stepwise multiple regression analysis). Η συγκεκριμένη στατιστική διαδικασία είναι ένας τρόπος επιλογής παραγόντων πρόβλεψης μιας συγκεκριμένης εξαρτημένης μεταβλητής με βάση στατιστικά κριτήρια. Συγκεκριμένα, προσδιορίζει ποια μεταβλητή αποτελεί τον καλύτερο παράγοντα πρόβλεψης, ποια το δεύτερο καλύτερο κλπ. Στο πρώτο στάδιο εισήχθησαν οι μεταβλητές της ταυτότητας και των προσανατολισμών επίτευξης. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι αποτελούν στατιστικά σημαντικούς δείκτες πρόβλεψης της αντικοινωνικής συμπεριφοράς ερμηνεύοντας το 11% διακύμανσης. Σημαντική επίδραση στην αντικοινωνική συμπεριφορά είχαν και οι δύο προσανατολισμοί επίτευξης ($b = -.26$ για τον προσανατολισμό στο έργο, $b = .28$ για τον προσανατολισμό στο εγώ), όχι όμως και η ταυτότητα. Στο δεύτερο στάδιο εισήχθησαν ο θυμός και η επιθετικότητα. Η προσθήκη των μεταβλητών αυτών βελτίωσε την προβλεπτική ικανότητα του μοντέλου. Οι μεταβλητές αυτές ερμήνευσαν ένα 45% επιπλέον της διακύμανσης. Και οι δύο μεταβλητές είχαν σημαντική επίδραση στην πρόβλεψη της

αντικοινωνικής συμπεριφοράς ($b = .15$ για τον θυμό, $b = .64$ για την επιθετικότητα). Η προσθήκη του θυμού και της επιθετικότητας μείωσε την επίδραση των προσανατολισμών επίτευξης σε μη σημαντική. Η ίδια διαδικασία ακολουθήθηκε και όσον αφορά την επίδραση της ταυτότητας και των προσανατολισμών επίτευξης στην κοινωνική συμπεριφορά. Στο πρώτο στάδιο εισήχθησαν οι μεταβλητές της ταυτότητας και των προσανατολισμών επίτευξης. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι αποτελούν στατιστικά σημαντικούς δείκτες πρόβλεψης της κοινωνικής συμπεριφοράς ερμηνεύοντας το 18% διακύμανσης. Σημαντική επίδραση στην αντικοινωνική συμπεριφορά είχαν και οι δύο προσανατολισμοί επίτευξης ($b = .25$ για τον προσανατολισμό στο έργο, $b = -.24$ για τον προσανατολισμό στο εγώ), και η ταυτότητα ($b = .23$). Στο δεύτερο στάδιο εισήχθησαν ο θυμός και η επιθετικότητα. Η προσθήκη των μεταβλητών αυτών δεν βελτίωσε την προβλεπτική ικανότητα του μοντέλου και οι προσανατολισμοί επίτευξης και η ταυτότητα διατήρησαν τη σημαντική τους επίδραση στην κοινωνική συμπεριφορά ($b = .23$ για τον προσανατολισμό στο έργο, $b = -.20$ για τον προσανατολισμό στο εγώ, και $b = .23$ για την ταυτότητα) (Πίνακας 3).

Πίνακας 3 Αναλύσεις Παλινδρόμησης

	Αντικοινωνική συμπεριφορά			Κοινωνική συμπεριφορά		
	F	R ²	b	F	R ²	b
Στάδιο 1	13.98*	.11		24.56*	.18	
Ταυτότητα			.00			.23*
Έργο			-.26*			.25*
Εγώ			.28*			-.24*
Στάδιο 2	84.11	.57		15.34*	.18	
Ταυτότητα			-.00			.23*
Έργο			-.08			.23*
Εγώ			.00			-.20*
Θυμός			.15*			-.04
Επιθετικότητα			.64*			-.06

* = $p < .001$

4. Συζήτηση

Στη μελέτη αυτή εξετάστηκαν, η επίδραση του προσανατολισμού στόχου, της αθλητικής ταυτότητας και των συναισθημάτων στην αθλητική συμπεριφορά των μαθητών. Επίσης διερευνήθηκε η ύπαρξη πιθανών διαφορών στις εξεταζόμενες μεταβλητές σε σχέση με το γένος. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με αυτά παλαιότερων ερευνών ότι τα κίνητρα, επιδρούν καθοριστικά στην απόδοση (Ames & Ames 1984; Deci & Ryan, 1985; Duda & Allison, 1989; Duda & Nicholls, 1992; Maehr & Nicholls, 1980; Nicholls, 1984; Treasure & Roberts, 1998) Επιπλέον τα αποτελέσματα υποστηρίζουν την άποψη ότι οι δύο προσανατολισμοί επίτευξης στόχων, ο προσανατολισμός στο έργο και στο εγώ, επιδρούν σημαντικά στην συμπεριφορά των μαθητών.

Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών των Kavussanou, (1997) και Stephens και Bredemeier (1996) στις οποίες βρέθηκε ότι: τόσο ο προσανατολισμός στο έργο, όσο και προς το εγώ δε σχετίζεται σημαντικά με ηθικές λειτουργίες. Επιδρούν σημαντικά στην αντικοινωνική συμπεριφορά και έρχονται σε αντίθεση με αυτά παλαιότερων ερευνών (Duda, 2001; D'Arripe-Longueville et al, 2006; Dunn & Dunn, 1999; Πρώιος & Αθαναηλίδης, 2004). στις οποίες βρέθηκε ότι, μόνο ο προσανατολισμός στο εγώ συσχετίζεται θετικά με κοινωνικά αρνητικές συμπεριφορές. Σε παρόμοια έρευνα οι Lemyre et al. (2002) εξέτασαν το βαθμό στον οποίο οι προσανατολισμοί στόχου και αντιλαμβανόμενοι την αθλητική ικανότητα προέβλεπαν την θετική αθλητική συμπεριφορά Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι υψηλά προσανατολισμένοι στο εγώ αθλητές με

μειωμένη αντίληψη για την αθλητική ικανότητα είχαν το χαμηλότερο σεβασμό για την τήρηση των κανόνων και στις αποφάσεις των διαιτητών, ενώ χρησιμοποίησαν κάθε μέσο προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους, σε αντίθεση με τους αθλητές οι οποίοι ήταν προσανατολισμένοι στο στόχο και οι οποίοι είχαν χαμηλά υψηλή αντιληπτή ικανότητα. Αυτοί εξέφρασαν μεγαλύτερο σεβασμό τόσο στις αποφάσεις των διαιτητών, όσο και στην εφαρμογή των κανονισμών

Ως προς το φύλο, τα παραπάνω αποτελέσματα επιβεβαιώνουν προηγούμενες έρευνες οι οποίες βρήκαν διαφορές ως προς το φύλο του δείγματος, με τα αγόρια να εμφανίζουν περισσότερες αρνητικές αθλητικές συμπεριφορές σε σχέση με τα κορίτσια, στο χώρο του αθλητισμού (Bredemeier & Shields, 1984a,b; 1986).

Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με άλλες έρευνες στο χώρο της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού, οι οποίες δεν αποκάλυψαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων (Proios, 2005). Σε ότι δε αφορά την επίδραση της αθλητικής ταυτότητας αποδείχτηκε θετικός παράγοντας για την αθλητική συμπεριφορά των μαθητών, γεγονός το οποίο πρέπει να λάβουν υπ' όψιν τους οι καθηγητές φυσικής αγωγής, κατά τη διδασκαλία του μαθήματος. Επειδή η επιλογή του δείγματος έγινε από μια μόνο γεωγραφική περιοχή αποτελεί έναν από τους περιορισμούς της έρευνας και δεν διευκολύνει στην εξαγωγή συμπερασμάτων που θα μπορούσαν να γενικευθούν για όλους τους μαθητές. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης προσφέρουν μια περιγραφική βάση για την περαιτέρω εξέλιξη της έρευνας στους χώρους του σχολικού και αγωνιστικού αθλητισμού

5. Σημασία για την φυσική αγωγή – ποιότητα ζωής

Η έννοια προσανατολισμού στόχου (έργου-εγώ) είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο στο σχολικό όσο και στον εξωσχολικό αθλητισμό. Ο προσανατολισμός στο έργο ενισχύει την αυτοαντίληψη των ατόμων, προάγει τη δημιουργική φύση και την ψυχοσωματική ευημερία τους. Η αθλητική ταυτότητα προάγει την αναγνώριση και την αποδοχή της ήττας δηλαδή το «ευ αγωνίζεσθαι».

Θετικές αθλητικές εμπειρίες και προσανατολισμός στο έργο δημιουργούν ένα θετικό κλίμα σε ότι αφορά τη συμπεριφορά των μαθητών τόσο εντός όσο και εκτός των αγωνιστικών χώρων και αποτελούν δομικό στοιχείο του αθλητικού οικοδομήματος στη χώρα μας. Δίνουν έμφαση στη μάθηση, δημιουργούν ένα θετικό κλίμα παρακίνησης στην προπόνηση, ικανό να αλλάξει τη φυσική και ψυχολογική κατάσταση των μαθητών.

Ο καθορισμός των ψυχολογικών παραγόντων που σχετίζονται με την ηθική συμπεριφορά ενδεχομένως να δώσει επιπλέον στοιχεία για τους τρόπους που μπορεί η φυσική αγωγή να επιδράσει στην ηθική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών στο σχολείο. Τα αποτελέσματα των επιστημονικών ερευνών που αφορούν στο χώρο αυτό, κρίνονται ιδιαίτερα χρήσιμα για τον προσανατολισμό των δράσεων των καθηγητών Φυσικής Αγωγής και μπορούν να συμβάλλουν στον καλύτερο σχεδιασμό και τη βελτίωση της λειτουργίας του μαθήματος.

Η στόχευση της ανάπτυξης ηθικών αθλητικών συμπεριφορών μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής θα συμβάλει: α) στη μείωση βίαιων και επιθετικών φαινομένων στους αθλητικούς χώρους και β) στη δημιουργία υπεύθυνων ατόμων οι οποίοι θα σέβονται τους κανόνες των αθλημάτων και γενικότερα της κοινωνίας. Αποτέλεσμα των δύο παραπάνω δεδομένων, θα είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, εξαιτίας της μείωσης ή ακόμη και της εξαφάνισης των ανεπιθύμητων παραβατικών συμπεριφορών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Ames, C. (1992). Achievement goals, motivational climate and motivational processes. In G.C. Roberts (ed.), *Motivation in Sport and Exercise*, (pp. 161–176). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Ames, C., & Ames, R. (1984). Systems of student and teacher motivation: Toward a qualitative definition. *Journal of Educational Psychology*, 76, 535-556.
- Βεληγκέκα Β. Π., & Μυλωνά Κ. (2007). Προσανατολισμός Στόχου Αθλητών Κλασικού Αθλητισμού. *Κινησιολογία*, 4 (1), 27-39.
- Beller, J., & Stoll, S. (1995). Moral development of high school athletes. *Journal of Pediatric Exercise*, 7, 352-363.
- Bredemeier B., & Shields, D. (1986). Moral growth among athletes and nonathletes: A comparative analysis. *Journal of Moral Education*, 15, 212-220.
- Bredemeier, B., & Shields, D. (1984a). Divergence in moral reasoning about sport and everyday life. *Sociology of Sport Journal*, 1, 348-357.
- Bredemeier, B., & Shields, D. (1984b). The utility of moral stage analysis in the investigation of athletic aggression. *Sociology of Sport Journal*, 1, 138-149.
- Brewer, B.W., Van Raalte, J., & Linder, D.E. (1993). Athletic identity: or Achilles heel Hercules' muscles? *International Journal of Sport Psychology*, 24, 237–254
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16, 297-334.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Διγγελίδης Ν., & Κρομμύδας Χ. (2008). Διαφορές Μαθητών και Μαθητριών Γυμνασίου ως προς την ηθική Συμπεριφορά και η Σχέση της με το Κλίμα Παρακίνησης, τους Στόχους Επίτευξης και την Ευχαρίστηση στο Μάθημα της Φυσικής Αγωγής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6 (2), 149 – 161.
- Διγγελίδης Ν., Κοτσάκη Ζ., & Παπαϊωάννου Α. (2005). Διαφορές μεταξύ Μαθητών Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης Γυμνασίου και Λυκείου ως προς την Εσωτερική-Εξωτερική Παρακίνηση, τους Προσωπικούς Προσανατολισμούς, την Αντίληψη Αθλητικής Ικανότητας και το Κλίμα Παρακίνησης. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3(1), 77 – 89.
- Duda J.N, Hall J., & Howard J. (2001). Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. *Journal of Sports Science and Medicine*, 605 – 611.
- Duda, J. N., & Maria L. (1993). The Relationship of Task and Ego Orientation to Performance-Cognitive Content, Affect, and Attributions in Bowling. *Journal of Sport Behavior*, 16(4), 209-220.
- Duda, J. L., & Nicholls, J. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290-299.
- Duda J., Allison M. (1989). The attributional theory of achievement motivation: Cross-cultural considerations. *International Journal of Intercultural Relations*, 13, 37-55,
- D'Arripe-Longueville, F., Corrion, K., Scoffier, S., Roussel, P., & Chalabaev, A. (2010). Sociocognitive self-regulatory mechanisms governing judgments of the acceptability and likelihood of sport cheating. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 32, 595-618

- Dunn, J. G. H., & Causgrove-Dunn, J. C. (1999). Goal orientations, perceptions of aggression, and sportspersonship in elite male ice hockey players. *The Sport Psychologist*, 13, 183–200.
- Hall E.R. (1981) Moral development levels of athletes in sport-specific and general social situations. Unpublished Doctoral Dissertation, University, Denton.
- Χασάνδρα, Μ. (2006). Η ανάπτυξη του «Ευ Αγωνίζεσθαι» στη Φυσική Αγωγή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4 (2), 211-224
- Kavussanu, M. (2006). Motivational predictors of prosocial and anti social behaviour in football. *Journal of Sports Sciences*, 24(6), 575-588.
- Kavussanou, M. (1997). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. Unpublished doctoral dissertation, University of Illinois at Urbana.
- Kazilas, H., Athanailidis, I. Laios, A., Proios M., & Bebetos, E. (2014). The Effect of Athletic Identity on Social Behavior and Aggression in School Basketball Games. *International Journal of Scientific Research*, 3 (1), 219-221.
- Kent, M. (2007). Athletic Identity The Oxford Dictionary of Sports Science & Medicine (3rd ed.). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Kleiber, D. A., & Roberts, G. C. (1981). The effects of sport experience in the development of social character: An exploratory investigation. *Journal of Sport Psychology*, 3, 114-122.
- Lemyre, P. N., Roberts, C. G., & Ommundsen, Y. (2002). Achievement goal orientations, perceived ability and sportspersonship in youth soccer. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14, 120-136.
- Maehr M.L., & Nicholls J.G., (1980). Culture and Achievement motivation: A second look. In: N Warren (Ed.), *Studies in Cross Cultural Psychology*, (pp 221-267). New York: Academic Press.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91(3), 328 – 346.
- Orlick, T. D. (1981). Positive socialization via cooperative games. *Developmental Psychology*, 17, 426-429.
- Παπαϊωάννου Α., Θεοδωράκης Ι., & Γούδας Μ. (2003). *Για μια καλύτερη φυσική αγωγή*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.
- Παπαϊωάννου Α., Θεοδωράκης Ι., & Γούδας, Μ. (1994). Η παρακίνηση στη φυσική αγωγή. *Αθληση & Κοινωνία*, 8, 69-77.
- Proios, M. (2012) Factor validity of the Athletic Identity Measurement Scale in a Greek Sample. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(4), 305–313
- Πρώιος, Μ. (2005). Ηθική Ανάπτυξη και Διαφορές των Φύλων στον Αθλητισμό. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4(2), 225-236.